

อายุความทางอาญาใช้ย้อนหลังได้หรือไม่^๑

นายอภิชาติ คงชาติรี^๒
นางรัญญลักษณ์ เบ็ญจะมนโน เตชะวุฒิพันธุ์^๓

๑. ความนำ

เหตุผลของการกำหนดอายุความ คือ เวลายิ่งล่วงเลยไปนานเท่าใดความทรงจำก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ความคงอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ย่อมเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ จนไม่อาจนำมาสืบแสดงให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดหรือจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ กฎหมายกำหนดอายุความสั้นยาวตามความหนักเบาของความผิด ความผิดเบาที่ผู้คนยอมลืมง่ายจึงมีอายุความสั้น ความผิดหนักหรือฉกรรจ์ผู้คนยอมลืมยากจึงมีอายุความยาว

๒. ข้อความคิดเกี่ยวกับอายุความในกฎหมายต่างประเทศ

ระบบ civil law กับระบบ common law มีแนวคิดเรื่องอายุความแตกต่างกันและมีวิวัฒนาการที่สวนทางกัน โดยระบบ civil law จะกำหนดอายุความฟ้องคดีหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้สัมพันธ์กันระหว่างความผิดและอัตราโทษ ยกเว้นความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ความผิดเกี่ยวกับก่อการร้าย ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมสงคราม ถือเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ ส่วนระบบ common law ถือว่าความผิดร้ายแรงเป็นความผิดที่ไม่มีอายุความ ส่วนความผิดสถานเบาจะมีการกำหนดอายุความไว้

๓. การใช้อายุความย้อนหลัง

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) พิพากษาว่า ข้อ ๗ ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (The European Convention on Human Rights) มาจากหลัก "Inter alia" อันมีใจความสำคัญว่า "มีเพียงกฎหมายเท่านั้นจะสามารถกำหนดความผิดอาญาและโทษทางอาญาได้" ซึ่งเป็นการห้ามเฉพาะการขยายขอบเขตของการกระทำความผิดซึ่งก่อนหน้านั้นไม่เป็นการกระทำความผิดอาญา อันเป็นเพียงการวางหลักกฎหมายอาญาที่จะต้องไม่ตีความอย่างกว้างให้เป็นที่เสียหายแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดและที่เกี่ยวข้องกับโทษต้องชัดเจนเพื่อให้บุคคลทั่วไปสามารถรับรู้ได้จากถ้อยคำของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อายุความอาจถูกให้คำจำกัดความถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะไม่ถูกสอบสวนหรือพิจารณาคดีหลังจากการกระทำความผิดที่คดีขาดอายุความแล้ว โดยระบบกฎหมายภายในของแต่ละรัฐภาคีเกี่ยวกับอายุความนั้น มีจุดประสงค์คล้ายๆ กัน กล่าวคือ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของกฎหมายในการเริ่มต้นและสิ้นสุดคดี และคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการที่ศาลจะพิจารณาพยานหลักฐานที่เสื่อมสลายเนื่องจากผ่านระยะเวลานานแล้วมาฟังลงโทษจำเลย การขยายอายุความที่นำกฎหมายใหม่ที่บังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๑๙๙๖ มาบังคับใช้ทันทีคดีของนาย

^๑ ความเห็นทั้งหมดในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนและมิได้สะท้อนความเห็นใด ๆ ของส่วนราชการที่ผู้เขียนสังกัดอยู่

^๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

^๓ ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

COËME AND OTHERS v. BELGIUM นั้น คดียังไม่ขาดอายุความ ถือเป็นการขยายระยะเวลาในการฟ้องร้องเพื่อพิจารณาการกระทำความผิดอาญาของนาย COËME กับพวก แม้จะเกิดความเสียหายต่อบุคคลทั้งสองดังกล่าว และเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของกฎหมาย แต่กรณีดังกล่าวไม่เป็นการละเมิด ข้อ ๗ ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานแต่อย่างใด เนื่องจากการขยายอายุความฟ้องร้องตามกฎหมายใหม่ที่บังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๑๙๙๖ ดังกล่าว ไม่เป็นการทำให้นาย COËME กับพวกถูกฟ้องดำเนินคดี การถูกฟ้องดังกล่าวเกิดจากความผิดที่นาย COËME ได้กระทำการในเวลาที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิด และโทษที่กำหนดไม่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้นาย COËME ต้องรับโทษอาญาหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในขณะกระทำความผิด นาย COËME ไม่ได้ได้รับความเสียหายมากไปกว่าเวลาที่ได้กระทำความผิดแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ร้องภายใต้ข้อ ๗ ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (The European Convention on Human Rights) สรุปแล้วกฎหมายเกี่ยวกับการขยายอายุความฟ้องคดีอาญาสามารถใช้บังคับได้ทันทีกับคดีความผิดที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคดีดังกล่าวต้องไม่ขาดอายุความขณะที่กฎหมายใหม่ใช้

๔. กฎหมายไทย

ศาสตราจารย์จิติ ติงศภัทรีย์ เห็นว่า อายุความในคดีอาญานั้นมิได้บัญญัติมาเพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด แต่ออกมาเพื่อประโยชน์ของรัฐ เพราะฉะนั้นจึงใช้อย่นหลังได้และใช้ได้ทันทีที่ประกาศใช้^๔ อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยวางหลักตลอดมาว่าไม่อาจใช้อย่นหลังได้ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๙๐๕/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๙ ซึ่งขณะนั้น พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งให้นำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ เป็นบทบัญญัติที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความด้วย ประกอบกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ดังนี้ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งอันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบบุคคลในการรับโทษทางอาญาตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๗๔/๑ ประกอบมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาใช้อย่นหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ อายุความการฟ้องคดีอาญาแก่จำเลยที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สอบสวนแล้วมีมติว่าจำเลยมีความผิดอาญา จึงต้องพิจารณาตามความใน ป.อ. มาตรา ๙๕ เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี จึงมีอายุความสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๒) โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ เกินกว่าสิบห้าปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

^๔ จิติ ติงศภัทรีย์, “กฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง”, หนังสือการบังคับใช้กฎหมายย้อนหลัง โดยเอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล, หน้า ๒๘๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๙๕๕/๒๕๕๘ ขณะเกิดเหตุ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๙๘ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งให้นำมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมยังไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ เป็นบทบัญญัติที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความด้วย ประกอบกับ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้มีบทเฉพาะกาลให้นำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้บังคับแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อน พ.ร.บ.ดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การตีความกฎหมายจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด จะขยายความไปถึงคดีที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวใช้บังคับโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดอันจะเป็นผลร้ายแก่จำเลยหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อความรับผิดชอบของบุคคลในการรับโทษทางอาญา ตาม ป.อ. มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง กรณีจึงนำมาตรา ๙๘ ประกอบมาตรา ๗๔/๑ มาใช้ย้อนหลังเป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ อายุความการฟ้องคดีอาญาแก่จำเลยที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สอบสวนแล้วมีมติแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลย จึงต้องพิจารณาตามความใน ป.อ. มาตรา ๙๕ เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๘๓ และ ๘๖ ที่โจทก์ฟ้องมีอายุความยี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๑) การที่โจทก์ฟ้องและได้ตัวจำเลยมาดำเนินคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ เกินกว่ายี่สิบปีนับแต่วันกระทำความผิดแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๖๖/๒๕๕๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับในวันฟ้องคดีนี้ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติเช่นเดียวกันว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้” บทบัญญัติเรื่องอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ แม้ไม่ใช่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับโทษจะลงแก่ผู้กระทำความผิด แต่ก็เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาที่บุคคลอาจต้องรับโทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวพันกับบทกำหนดโทษ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๗๔/๑ ที่มีให้ระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ย่อมทำให้ระยะเวลาที่บุคคลอาจต้องรับโทษอาญาเพิ่มขึ้นหรือหนักกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ ซึ่งมีได้มีบทบัญญัติเช่นมาตรา ๗๔/๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงต้องใช้บทบัญญัติเรื่องอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด อันเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ หาใช่เป็นการสนับสนุนผู้กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษ การใช้บทบัญญัติตาม พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๗๔/๑ บังคับแก่คดีนี้จะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๖๑๖/๒๕๕๘ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๗๔/๑ ที่แก้ไขใหม่มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังการกระทำความผิดของผู้คัดค้านทั้งสองและการนับอายุความโดยมิให้ระยะเวลาที่หลบหนีเข้าด้วยตามมาตราดังกล่าวมีผลทำให้ผู้คัดค้านทั้งสองถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาได้ทั้งที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ตัวผู้คัดค้านทั้งสองมาฟ้องภายใน ๑๕ ปี ซึ่งไม่เป็นคุณแก่ผู้คัดค้านทั้งสอง จึงต้องนำอายุความตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๒) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่ผู้คัดค้านทั้งสองกระทำความผิดมาบังคับใช้เพราะเป็นคุณแก่ผู้คัดค้านทั้งสองมากกว่า จึงไม่อาจนำบทบัญญัติเรื่องการนับอายุความตามมาตรา ๙๘ และมาตรา ๗๔/๑ แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ มาใช้บังคับแก่ผู้คัดค้านทั้งสองได้

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๐ วินิจฉัยว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๙ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และได้บัญญัติอายุความไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยอายุความมาใช้แก่ความผิดในคดีนี้ ดังนั้น ถ้ามิได้ยื่นคำร้องและได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาไปยังศาลภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๔) คดีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ผู้ถูกกล่าวหาไปยังศาล ต่อมาภายหลังจากครบกำหนดอายุความ ๕ ปี แล้ว ได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป โดยมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้อายุความสะดุดหยุดลง” และมีบทเฉพาะกาล มาตรา ๖๙ บัญญัติว่า “บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินการใดในคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้และได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้” **ศาลฎีกาโดยมติของที่ประชุมใหญ่เห็นว่า** บทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงนับแต่วันยื่นฟ้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่นำมาใช้บังคับย้อนหลังแก่คดีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องไว้แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาไปยังศาลจนครบกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๔) ไปแล้วตั้งแต่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ คดีจึงเป็นอันขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม ๔/๒๕๕๑ (คดีเอ็กซิมแบงก์) วินิจฉัยว่า แม้ต่อมาจะมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยเพิ่มมาตรา ๗๔/๑ ที่มีให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ซึ่งย่อมทำให้กำหนดเวลาที่บุคคลอาจต้องรับโทษอาญาเพิ่มขึ้นหรือหนักกว่ากำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ ดังนั้น มาตรา ๗๔/๑ ดังกล่าวจึงไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำความผิดที่จะบังคับแก่คดีนี้ได้ (**คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม.๑/๒๕๕๑** วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

๕. ศาลฎีกามีได้วินิจฉัยว่าอายุความเป็นกฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายสบัญญัติ และศาลฎีกามีได้นำแนวคิดที่ว่ากฎหมายวิธีสบัญญัติมีผลใช้บังคับได้ทันที^๕ โดยนำไปใช้แก่คดีที่เหตุเกิดขึ้นก่อนนั้นได้ด้วย^๖ แต่ก็ไม่มีผลกระทบทำให้กระบวนการที่ได้ดำเนินมาโดยชอบตามกฎหมายเดิมแล้วต้องเสียไป^๗

กรกฎาคม ๒๕๖๖

^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๑๘/๒๕๔๔ กฎหมายวิธีสบัญญัติส่วนที่มีการแก้ไข เมื่อมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้วผูกพันใช้บังคับแก่คู่ความทันที คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๔๒/๒๕๒๕ หลักกฎหมายที่ว่ากฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไม่ใช้ในกรณีที่เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐/๒๕๖๓ แม้ขณะเกิดเหตุ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๖/๑ จะยังไม่ประกาศใช้ แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติและมีผลใช้บังคับทันทีนับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ คือวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กรณีเช่นนี้หาใช่เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลัง ศาลมีอำนาจนำบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๖/๑ มาใช้บังคับแก่คดีนี้ได้

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๑๗/๒๕๓๐ พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนซึ่งบัญญัติถึงการรื้อถอนและแก้ไขเปลี่ยนแปลงอาคารที่สร้างขึ้นโดยฝ่าฝืนกฎหมายเป็นวิธีการบังคับคดีในส่วนแห่ง เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ จึงมีผลย้อนหลังไปใช้บังคับถึงการปลูกสร้างอาคารของจำเลยในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ด้วย

^๗ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๖๕/๒๕๖๑ กฎหมายวิธีสบัญญัติ เมื่อมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้วผูกพันใช้บังคับแก่คู่ความทันที ดังนั้น แม้ขณะเกิดเหตุ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจทำการไต่สวน แต่ขณะที่ผู้เสียหายกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ดำเนินการสอบสวนเอาผิดแก่จำเลย พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีอำนาจไต่สวนตามมาตรา ๑๙ (๔) แห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๗๐๗/๒๕๕๕ ป. หาร้องทุกข์ต่อพันตำรวจโท ส. พนักงานสอบสวน ก่อนใช้ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๖ (เดิม), มาตรา ๘๔ (เดิม) และมาตรา ๘๙ (เดิม) โดยไม่มีมาตราใดของบทกฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้พนักงานสอบสวนซึ่งรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไว้ก่อนดังกล่าวต้องส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย จึงต้องเป็นไปตามหลักทั่วไปว่ากฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง แม้ต่อมาจะมีการแก้ไข มาตรา ๖๖ และมาตรา ๘๔ โดยก็มีได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวนกรณีของจำเลยไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ ดังนั้น การสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีนี้จึงชอบด้วยกฎหมาย และการที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมิได้ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีผลทำให้การสอบสวนและการฟ้องคดีนี้ของโจทก์เป็นไปโดยไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๔๒/๒๕๕๔ มาตรา ๘๔, ๑๓๔/๑ และ ๑๓๔/๔ ได้มีการแก้ไขโดยพ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ เป็นต้นไป โดยไม่มีผลบังคับย้อนหลัง จึงไม่กระทบต่อการพิจารณาความอาญาที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว แต่การรับสารภาพในชั้นจับกุมและคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่ ๔ ได้กระทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับ คำรับสารภาพในชั้นจับกุมและคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่ ๔ จึงไม่ต้องห้ามใช้เป็นพยานหลักฐาน